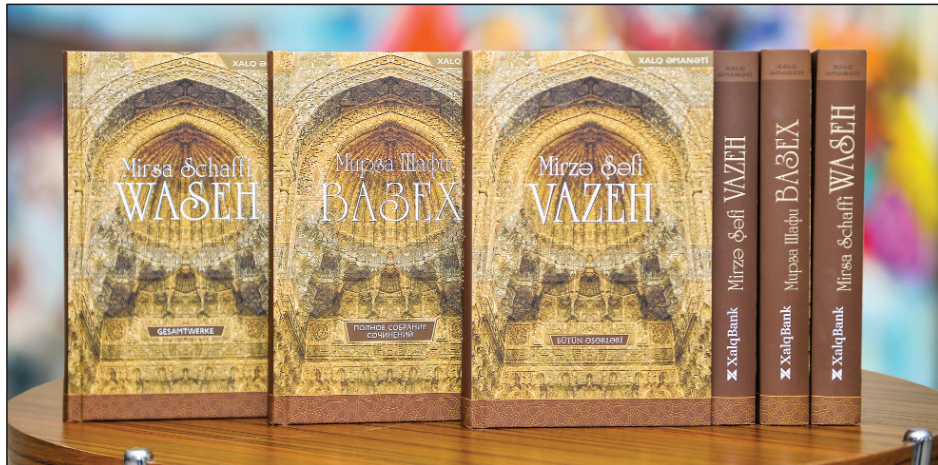

Mirzə Şəfi Vazehin 225 illiyinə gözəl töhfə

“Xalq Əmanəti”nin növbəti nəşri böyük maraqla qarşılandı

“Mirzə Şəfi Vazehin “Bütün əsərləri”nin nəşri “Xalq Əmanəti” kollektivinin təcrübəsində ən mürəkkəb işlərdən biri olub. Beş ildən çox müddət ərzində üzərində müxtəlif ölkələrin çoxsaylı mütəxəssislərinin çalışdığı, zərrə-zərrə toplanaraq üç dildə tərcümə edilən külliyyatın gəncəli müdriki və onun yaradıcılığını xalqımıza yenidən qaytaracağı şübhəsizdir.

Azərbaycan, rus və alman dillərində işiq üzü görən kitabda böyük şairin bütün əsərləri yer alıb. Görkəmli Azərbaycan şairi, mütəfəkkiri, maarifçi-pedaqoqu Mirzə Şəfi Vazehin yaradıcılığı irsinə həsr olunan Xalq Bankın “Xalq Əmanəti” layihəsinin on səkkizinci nəşrinin təqdimatı iştirakçılara sözün həqiqi mənasında KİTAB BAYRAMI təəssüratı yaşatdı.

YÜZ YETMİŞ İLLİK YOL

İnsan ruhunun əzəmətinə, sonsuz sevgini, həyat eşqi və gözəllik kimi dəyərləri əsərlərində vəsf edən şairin yaradıcılığı təkcə vətəninin hüduqları çərçivəsində qalmamış, sərhədləri aşaraq Almaniya şəhəri edildiyi 1850-1851-ci illərdən sonrakı 40 il ərzində 45 dəfə çap olunub. Avropanın bir neçə məşhur dilinə çevrilib, dillər əzbəri olaraq dünya şöhrəti qazanıb. Qafqaz tədqiqatçısı olan tələbəsi Fridrix Martin fon Bodenştadtın “Şərqdə min bir gün” adlı kitabında yer alan şeirlərindən bir il sonra elə tələbəsi tərəfindən “Mirzə Şəfinin nəğmələri” adı ilə ayrıca şeir toplusu kimi dərc edilib. Böyük şairin şeirləri bəstəkarların musiqilərinin dili ilə səsləndirilib, görkəmli rus pianoçusu Anton Rubenşteynin, Avstriya-macar bəstəkarı Ferens Listin, rus bəstəkarı

Pyotr Çaykovskinin diqqətini çəkib. Dünya operasının əfsanəsi Fyodr Salyapinin ifa etdiyi musiqi incisinə çevrilib.

Tələbəsi Vazehin “nəğmələrinin” ona məxsus olduğunu iddia edib. Böyük şairin yaradıcılığı irsinin ona məxsus olmasını sübut etmək isə əlbəttə, uzun araşdırmalar, gərgin tədqiqatlar əsasında mümkün olub. Belə ki, şairin alman dilindəki irsi -Fridrix fon Boden-

ştadtın çap etdirdiyi üç kitabda yer alan bütün poetik mətnlər nəzərə alınarsa 351 şeirdən ibarətdir. Şairin əsasən N.Qrebnev və L.Maltsev tərəfindən rus dilinə tərcümə olunan əsərlərinin sayı 400-ə yaxındır. Bu şeirlərin yarısından çoxunu eyni şeirlərin müxtəlif tərcümələri təşkil edir. Orijinal şeirlərlə birlikdə ana dilimizə tərcümələrin ümumilikdə sayı isə heç vaxt 100-ü ötməyib. Yaradıcı qrup ilk növbədə əski alman əlifbasında olan bütün şeirləri yeni alman əlifbasına keçirib. Bu şeirlər Mirzə Şəfinin Azərbaycan və rus dillərində mövcud olan şeirləri ilə tutuşdurulub və hər üç dildə çatışmayan şeirlər müəyyənləşdirilib. Bu şeir-

lərin Azərbaycan və rus dillərində sətri tərcümələri hazırlanıb. Eyni zamanda, Azərbaycan və rus dillərində mövcud olan şeirlər bir-biri ilə tutuşdurularaq bu istiqamətdə boşluqlar müəyyənləşdirilib - Azərbaycan dilində çatışmayan 270, rus dilində 180, alman dilində isə 15 şeirin sətri və bədii tərcümələri hazırlanıb. Bu prosesdə alman dilinin tanınmış mütəxəssisləri, alimlər və Mirzə Şəfi yaradıcılığının azərbaycanlı tədqiqatçıları, professor Akif Bayram, professor Fəxrəddin Veysəlli, Vilayət Hacıyev və Yusif Savalan yaxından iştirak ediblər. Almaniya bəstəkarı Orxan Aras və Karl H.Kiel mətnləri əski alman əlifbasından yenisinə keçirmiş və alman dilində bədii tərcümələri hazırlamış, görkəmli rus şairi Mixail Sinelnikov, istedadlı şair tərcüməçilər - Nicat Məmmədov və Alina Talibova mətnləri rus dilinə çevirmişlər. Adları çəkilən rus dili tərcüməçilərinin işləri ilə yanaşı, kitab əsasən N.Qrebnev və L.Maltsev tərcümələri olmaqla F.Kaluqin, B.Markov, S.Nadson, İ.Prodan, İ. və A.Txorjevskilər, P.Çaykovski, N.Eyfert, P.Yakuboviç, A.Şeller-Mixaylov və V.Luqovskoyun tərcümələri salınıb. Oxucular Mirzə Şəfi Vazehin “Bütün əsərləri”ni Azərbaycan dilində, ana dilimizdə olan orijinal şeirlərdən başqa X.R.Ulutürk, Balaş Azəroğlu, Aslan Aslanov, Azad Yaşar, Pünhan Özimli və Yusif Savalanın tərcümələrində oxuyacaqlar. Oxucuların Azərbaycan, alman

və rus dilində tanışlıq qazandığı, Azərbaycan ədəbiyyatı ilə birlikdə yüz yetmiş illik yol gələn kitab Mirzə Şəfi Vazehin anadan olmasının 225 illiyinə ən gözəl töhfə sayıla bilər. Elə bu kimi amillər Mirzə Şəfi Vazehin “Bütün əsərləri”nin təqdimatına toplaşanlara nəfis tərtibatla nəşr olunan kitabı fundamental tədqiqat mənbəyi kimi dəyərləndirmələrinə əsas verdi.

QİYMƏTLİ XƏZİNƏ

AMEA-nın vitse-przidenti, millət vəkili İsa Həbibbəyli nəşri Xalq Bankın Azərbaycan ədəbiyyatına, elminə və mədəniyyətinə qiymətli hədiyyə adlandırdı: “Biz Mirzə Şəfi Vazeh haqqında heç də çox şey bilmirik. “Xalq Əmanəti” şair haqqında mümkün olan hər şeyi toplayıb və ilk dəfə olaraq mükəmməl şəkildə çap etdirib. İndiyədək şairin bütün şeirləri bizim ixtiyarımızda olmayıb. Bu nəşrdə isə Mirzə Şəfinin indiyə qədər məlum olan şeirlərindən 3-4 dəfə çox şeirləri toplanıb. Bu, böyük tədqiqat işidir. Eyni zamanda, böyük vətənpərvərlik və vətəndaşlıq işidir. Xüsusən Səlim Babullaoğlunun yarı elmi, poetik ön sözü kitabı yaxşı müqəddimədir. O cümlədən, nəşrin ərəşə gəlməsində xidmətləri olan Fəxrəddin Veysəllinin, Akif Bayramın adları onun ciddi bir nəşr olduğunu təsdiqləyir. “Xalq Əmanəti” peşəkar müəlliflər, tərcüməçilər, ekspertlər heyətini bir yere yığa bilib. Kitabı müxtəlif dillərə çap etmək təkcə Azərbaycan cəmiyyətinə deyil, həm də, alman dilli və

GƏNCƏ MÜDRİKİ

“Uzun illər ədəbiyyatçılar arasında “Bodenştadtın sandığı” fikri var idi. Elə bil cəmiyyət o sandığın nə vaxt açılacağını gözləyir və onda Mirzə Şəfinin sirrinin aydın olacağına ümid edirdi”-deyə çıxış edən **Milli Məclisin deputatı, akademik Nizami Cəfərov** “Mənə elə gəlir ki sandıq bu gün açılır”-deyə qeyd etdi: “Şairin əsərləri ilk dəfə üç dildə nəşr olundu. Bu fakt həmin sirlərə aydınlıq gətirdi. Mirzə Şəfini “Gəncə müdriki” adlandırırlar. Elə hesab edirəm ki, şairin yaradıcılıq fəlsəfəsinə izahlar hələ çox olacaq. Həqiqətən də Mirzə Şəfini tədqiq etmək lazımdır. Tədqiq edən zaman da onun miqyası nəzərə alınmalıdır. Elə bilirəm bu kitab həmin miqyası əks etdirmək baxımından layiqli nümunədir”.

Mirzə Şəfinin dünya poeziyasındakı yerindən danışan **akademik Rafael Hüseynov** üç dildə nəşr olunan “Bütün əsərləri” fundamental nəşr kimi dəyərləndirdi: “Hər bir xalq gerek öz sərvətinə sahib çıxsın. Sən öz sərvətinə sahib çıxmıyanda onu əlindən alırlar, ona şərik çıxırlar, hətta “o sərvət mənimkidir” də deyirlər. Nə acılar ki, bu bəla bizim şəxsiyyətlərimizlə də bağlı baş verib. Nizami Gəncəviyə, Məhəmməd Gəncəviyə, hətta Nəsi-

miyə də iddialı olanlar var. Bəli, bu insanlar əslində bütün dünyanınıdır. Mirzə Şəfi Vazeh də o insanlardandır ki, biz zamanında ona yetərinə sahib çıxmamışıq. İndi bu qədər böyük zaman keçərkən ilk dəfə olaraq onun fundamental şəkildə və üç dildə əsərləri nəşr olunub. Hesab edirəm ki, bu cür böyük şəxsiyyətləri bir az da dərinlən araşdırmaq lazımdır. İnanıram ki, Xalq Bankın bu dəvətinə də Azərbaycan elmi və cəmiyyəti cavab verəcək və bu cür klassiklərə daha diqqətlə yanaşılacaq”.

AMEA Folklor İnstitutunun direktoru, akademik Muxtar İmanov da Azərbaycan mühitində bu cür şəxsiyyətlərlə bağlı tədqiqatları genişləndirməyə ehtiyac olduğunu vurğuladı: “Bu nəşr Mirzə Şəfi ilə bağlı bir çox sirlərin açılmasına və geniş tədqiqatlara rəvac verə bilər”.

MİRZƏ ŞƏFİ DÜYÜNÜ

Nəşrin məsləhətçisi, Almaniya şəhəri edildiyi 1850-1851-ci illərdən sonrakı 40 il ərzində 45 dəfə çap olunub. Avropanın bir neçə məşhur dilinə çevrilib, dillər əzbəri olaraq dünya şöhrəti qazanıb. Qafqaz tədqiqatçısı olan tələbəsi Fridrix Martin fon Bodenştadtın “Şərqdə min bir gün” adlı kitabında yer alan şeirlərindən bir il sonra elə tələbəsi tərəfindən “Mirzə Şəfinin nəğmələri” adı ilə ayrıca şeir toplusu kimi dərc edilib. Böyük şairin şeirləri bəstəkarların musiqilərinin dili ilə səsləndirilib, görkəmli rus pianoçusu Anton Rubenşteynin, Avstriya-macar bəstəkarı Ferens Listin, rus bəstəkarı

Nəşrin ekspertı, professor Fəxrəddin Veysəlli “Mirzə Şəfinin şeirləri ilə bağlı araşdırma apararkən qərara gəldim ki, Mirzə Şəfi dünyünü hələ açılmayıb” -deyə qeyd etdi: “Hələ bu sahədə çox işlər görülməlidir. Şairin arxivini öyrənilməli, onun barəsində həqiqətlər ortaya çıxmalıdır. Hesab edirəm ki, bu nəşr tədqiqatçılar üçün də dəyərli mənbə olacaq”.

Layihənin redaktoru və nəşrin tərtibçisi Səlim Babullaoğlu kitabın çoxsaylı araşdırmalar əsasında ərəşə gəldiyini açıqladı: “170 il sonra ilk dəfədir ki, Vazehin bütün şeirləri Azərbaycan dilinə çevrilib”.

Xalq Bank “Xalq Əmanəti” layihəsi çərçivəsində təqdim etdiyi “Mirzə Şəfi Vazeh. Bütün əsərləri” kitabı təkcə poeziya-sevərlərə deyil, həmçinin klassik poeziyanın tədqiqatçılarna böyük bir bayram, mədəni irsimizə isə zəngin bir xəzinə bəxş etdi.

**Təqdimatda iştirak etdi
Tərane Məhərrəmov**